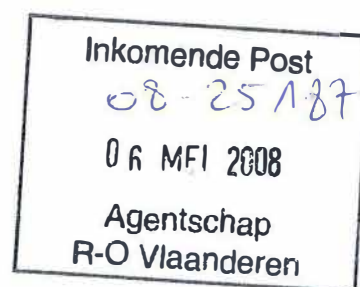

2008/45

Proefsleuvenonderzoek Beersel - Laarheidestraat

Korneel Gheysen

RUBEN WILLAERT BVBA
Afdeling Archeologie

Colofon

Ruben Willaert bvba

Auteurs: Korneel Gheysen

Foto's en tekeningen: Ruben Willaert bvba

In opdracht van: RO-Vlaanderen, Onroerend Erfgoed

© Ruben Willaert bvba, Sijsele, april 2008

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	1
1. Algemeen.....	3
1.1. Inleiding.....	3
1.2. Situering.....	4
1.2.1. Lokalisering.....	4
1.2.2. Bodemkundige gegevens.....	5
1.2.3. Algemene gegevens.....	6
2.1. Vooropgestelde strategie.....	7
2.2. Onderzoeksmethode.....	7
3. Resultaten.....	9
3.1. Stratigrafie.....	9
3.2. Archeologische resultaten.....	10
4. Evaluatie en advies.....	11
1. Overzichtskaart.....	13
2. Omtrek en Oppervlakte van de proefsleuven.....	13

1. Algemeen

1.1. Inleiding

Het archeologisch patrimonium kan omschreven worden als het geheel aan resten die in of op de bodem aanwezig zijn en getuigen van het menselijk handelen in het verleden. Op 30 juni 1993 keurde het Vlaamse parlement het decreet houdende de bescherming van het archeologisch patrimonium goed¹. Dit decreet ontstond naar aanleiding van het Europese verdrag ter bescherming van het archeologisch erfgoed, dat in 1992 in La Valetta (Malta) ondertekend werd door de leden van de Europese Ministerraad². Het verdrag van Malta werd op 12 oktober 2001 door de Vlaamse regering goedgekeurd en door de federale regering op 30 januari 2002 ondertekend. Uitgangspunten van het verdrag zijn: een betere afstemming tussen archeologische erfgoedzorg en ruimtelijke planningsprocessen, een integrale monumentenzorg en behoud van het archeologisch erfgoed *in situ*. Het verdrag van Malta stuurt daarnaast ook aan op de veralgemening van het zgn. veroorzakersprincipe. Waar het archeologisch patrimonium door de uitvoering van werkzaamheden verloren dreigt te gaan, moeten de kosten van een voorafgaand wetenschappelijk verantwoord onderzoek ervan verhaald worden op de veroorzaker.

Het archeologisch onderzoek in Beersel vond plaats langs de Laarheidestraat nabij het Hof ter Motten. Dit terrein wordt in de nabije toekomst verkaveld door het OCMW Brussel. Vanwege de hoge archeologische verwachting werd voorafgaand de verkaveling een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd in opdracht van het Agentschap RO-Vlaanderen Onroerend Erfgoed. Het onderzoek werd uitgevoerd door Ruben Willaert bvba³. In het kader van dit project werd een archeoloog (Korneel Gheysen) aangenomen. Het Agentschap RO-Vlaanderen Onroerend Erfgoed (Annick Arts) stond in voor de administratieve begeleiding van het project. Het onderzoek kreeg de opgravingsvergunning 2008/45 en de archeologische werkcode BE08LA (Beersel 2008, Laarheidestraat).

De voorziene termijn bedroeg 2 werkdagen: 1 dag terreinwerk en 1 dag verwerking. Het proefsleuvenonderzoek vond plaats op 18 april 2008.

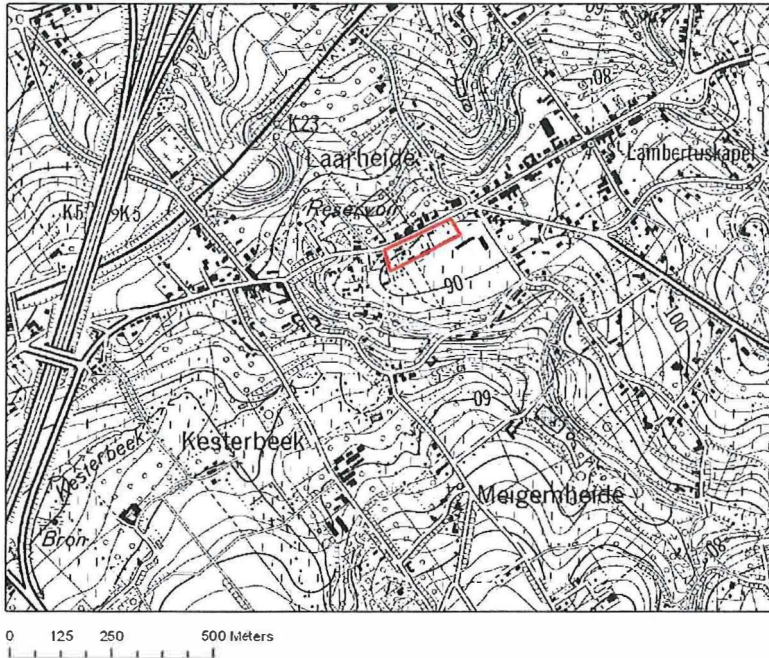
¹ Decreet van 30 juni 1993 houdende de bescherming van het archeologische patrimonium, gewijzigd bij het decreet van 18 mei 1999 en 28 februari 2003.

² Conventie van La Valetta (Malta), Europees Verdrag inzake de bescherming van het archeologisch erfgoed, 20 januari 1992

³ Bloemisterijstraat 6, 8340 Sijsele. Website: www.rubenwillaert.be.

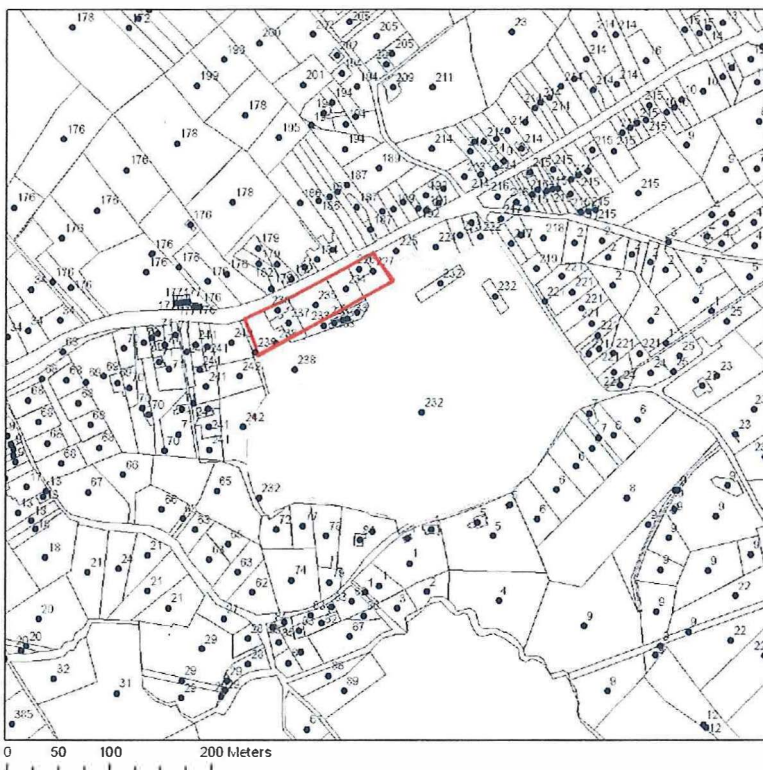
1.2. Situering

1.2.1. Lokalisering

Figuur 1 Topografische kaart van Beersel met ligging van het plangebied

Het plangebied ligt in het westen van de gemeente Beersel. Het plangebied wordt aan de noordzijde begrensd door de Laarheidestraat, aan de oostzijde door Hof ter Motten, de zuidzijde door een agrarisch gebied en aan de westzijde door bebouwing. Het gebied ligt aan de rand van de vallei van de Kesterbeek. Het plangebied heeft een oppervlakte van 0,60 ha. Door recent gesloopte bebouwing, begroeiing en houtstapels door het rooien was ongeveer 0,15 ha niet onderzoekbaar.

Figuur 2 Kadasterkaart Beersel Laarheidestraat

Op de kadasterkaart⁴ heeft het plangebied de perceelsnummers 226b, 227b, 234c, 233r, 233s, 233p, 235c, 233, 233E, 237b, 236b, 238f en een gedeelte van 232t.

1.2.2. Bodemkundige gegevens

Volgens de Bodemkaart van België⁵ komt in het plangebied een *droge zandgrond met niet bepaalde profielontwikkeling (weinig duidelijke, moeilijk determineerbare of sterk wisselende profielontwikkeling)* voor (kaartenheid Zbx). In de grote omgeving van het plangebied komen enkel leem- of zandleembodems voor.

⁴ 1ste afdeling, sectie C.

⁵ <http://geo-vlaanderen.agiv.be/geo-vlaanderen/bodemkaart>

2. Methodiek

Bij een archeologische inventarisatie wordt getracht inzicht te krijgen in de verspreiding, de densiteit, de aard en de chronologische waarde van de eventuele archeologische sporen op het terrein. De meest aangewezen manier om het onderzoeksgebied te inventariseren, is door middel van een proefsleuvenonderzoek. Hierbij worden verspreid over het gebied sleuven gegraven, die toelaten om een blik in de bodem te werpen. Deze sleuven worden onder archeologische begeleiding machinaal aangelegd tot op de moederbodem, de natuurlijke ongeroerde ondergrond. In totaal wordt op deze manier ongeveer 10 tot 12 % van het plangebied gesondeerd.

Het proefsleuvenonderzoek kan uitgevoerd worden volgens twee methodes. Bij het zogenaamde Lorraine-systeem worden proefsleuven met een lengte van 10m en de breedte van één kraanbak in alternerend raster uitgegraven. De afstand tussen de putten onderling en de rijen is telkens 10m. Bij de methode van continue sleuven worden lange proefsleuven ononderbroken over de volledige lengte van de percelen uitgegraven. De afstand tussen de rijen bedraagt max. 15m. In beide gevallen gebeurt de afgraving door een kraan met platte bak, waarvan de bakbreedte minstens 1,8m bedraagt en bij voorkeur 2m.

Voor het proefsleuvenonderzoek te Beersel werd omwille van de snelheid en redabiliteit gekozen voor de laatste methode.

2.1. Vooropgestelde strategie

Voorafgaand aan het archeologisch onderzoek werden *Bijzondere voorwaarden archeologische prospectie met ingreep in de bodem, verkaveling Laarheidestraat, Beersel* schriftelijk vastgesteld door het Agentschap RO Vlaanderen Onroerend Erfgoed. Deze technische bepalingen omvatten de kwaliteitsnormen waaraan het archeologisch onderzoek dient te voldoen.

2.2. Onderzoeksmethode

Voor het hele projectgebied werd geopteerd voor continue sleuven. Deze sleuven werden volgens een variabele as uitgezet, inspelend op de terreinomstandigheden en de huidige perceelsindeling. In de praktijk kwam dit er op neer dat de sleuven overwegend in de lengterichting van de percelen kwamen te liggen. De sleuven liggen noordwest-zuidoost georiënteerd.

In totaal werden 7 continue sleuven getrokken van variabele lengte. De afstand tussen de sleuven bedraagt gemiddeld 14 m, afhankelijk van de lokale terreinomstandigheden. De afstand tussen sleuf 2 en 7 bedraagt 17 m. De aanwezigheid van perceelsafsluitingen, groen en een afvalhoop van gerooide bomen zijn hiervan de oorzaak. Daarnaast zijn de verschillende toegangswegen, aanwezige groenpartijen, en funderingen van vroegere bebouwing de oorzaak van een verspringend sleuvengrid. De lengte van de sleuven varieert en is afhankelijk van de lengte van de percelen en de aanwezige groenpartijen (cfr. bijlage 2). De minimale en maximale sleuflengte bedroeg respectievelijk 17,41 m (sleuf 5) en 45 m (sleuf 4).

Tijdens de aanleg van de proefsleuven werd door een kraan met platte bak de bovenliggende bouwvoor afgegraven tot op het archeologisch leesbaar niveau. In elke

proefsleuf werd op een relevant sporenniveau, of indien dat niet aanwezig was, ter hoogte van de overgang tussen de humeuze bovenlaag en onverstoorde moederbodem, een vlak aangelegd. Het graven van de proefsleuven gebeurde steeds onder aanwezigheid en aangeven van een archeoloog.

De proefsleuven werden met een totaal station ingemeten en gekoppeld aan het landelijk coördinatennet. Waar sporen werden aangetroffen, werd het opgravingsvlak plaatselijk opgeschaafd om vervolgens de sporen zo optimaal mogelijk te documenteren. Dit hield in: fotograferen, (analoog) intekenen (schaal 1:50) en beschrijven van alle aangetroffen sporen, voor zover zij niet van recente aard waren. Er werden geen coupes gezet. Ook sporen met onderlinge ruimtelijke en chronologische samenhang werden niet aangetroffen.

In elke proefsleuf werd een bodemprofiel van circa 2m lengte geregistreerd. Deze verzameling profielen laat toe een goede indruk te verkrijgen van de terreinopbouw van het gehele plangebied. De profielen werden gefotografeerd (met referentiegegevens zoals fotobordje⁷ en sjalon). De resultaten van dit bodemkundig onderzoek worden meer in detail besproken in 3.1.

⁷ De verwijzingen op het fotobordje bestaan uit de sitenaam, het sleufnummer en het profiel W (westzijde sleuf), O (oostzijde sleuf), N (noordzijde sleuf), Z (zuidzijde sleuf) en C (centraal).

3. Resultaten

3.1. Stratigrafie

Het plangebied blijkt uit de hoogtemetingen op te lopen van het noordwesten naar zuidoosten toe. Het laagste punt (88,77 m + TAW) ligt volgens de hoogtemetingen ter hoogte van de kruising van de Laarheidestraat en het Hof ter Motten. Vandaar loopt het terrein op naar het zuiden (tot 91,88 m + TAW langs Hof ter Motten) en naar het oosten (89,35 langs de Laarheidestraat, ca. 92,40 m + TAW in de meest zuidoostelijke punt).

De bodem geeft een vrij verstoorde, onregelmatige en moeilijk interpreteerbare indruk.

Het bodemprofiel vertoont over het algemeen een puinlaag met daaronder een bruine tot donkerbruine, humeuze zandige bouwvoor. Waar de puinlaag niet aanwezig was (sleuf 3) ligt deze bouwvoor direct aan het oppervlak. De A-horizont gaat quasi onmiddellijk over in een geelbruine tot lichtbruine tot bruingele C-horizont. Opvallend is de aanwezigheid van zandsteen en de losse structuur van de bodem.

Figuur 4 Het bodemprofiel van sleuf 1

Figuur 5 Loopvlak sleuf 5

Daarnaast is het loopvlak vrij sterk doorworteld. Aan de westkant van het plangebied (sleuf 6 en 7) was, naast de geelbruine tot lichtbruine, losse C-horizont een roodbruine band aanwezig, met een stuifzandbodem ernaast. Deze roodbruine band was het gevolg van de bodemprocessen en niet het gevolg van menselijk handelen (verbranding).

Figuur 5 Loopvlak van sleuf 6

3.2. Archeologische resultaten

Zoals in 3.1. aangegeven is het loopvlak algemeen vrij verstoord door de aanwezigheid van boomwortels. Daarnaast is ook recente verstoring aanwezig, bestaand uit gesloopte bebouwing, en de nodige rioleringen. In sleuf 1, 2, 4 en 5 werd deze bebouwing en aansluitingen aangetroffen. De aangetroffen sporen zijn veroorzaakt door boomkuilen (sleuf 1, s1 en sleuf 2, s1) of hebben te maken met recente bebouwing (sleuf 4, s1). De afbraaksporen van de huizen werden niet gedocumenteerd vanwege de geringe informatie die dit oplevert.

Er werden geen archeologisch relevante sporen of vondstenmateriaal waargenomen.

4. Evaluatie en advies

Het uitgevoerde proefsleuvenonderzoek liet toe om het plangebied op een statistisch verantwoorde manier bodemkundig en archeologisch te verkennen. Uit de registratie van de bodemprofielen bleek dat de bodem bestaat uit een losse, zandige ondergrond, zonder of met een moeilijk te interpreteren profielontwikkeling. Daarenboven is het archeologisch niveau sterk verstoord door bioturbatie (boomwortels, boomkuilen,...) en de afbraak van de woningen. Archeologisch relevante sporen werden niet waargenomen, net als archeologisch vondstenmateriaal.

Hierdoor wordt geen verder onderzoek aanbevolen.

BIBLIOGRAFIE

AMERYCKX J.B., VERHEYE W. & VERMEIRE R., 1995, *Bodemkunde*, Gent.

BAKKER H. de & SCHELLING J, 1989, *Systeem van bodemclassificatie voor Nederland, de hogere niveaus*, Wageningen.

Internetbronnen:

Bodemkaart: <http://geo-vlaanderen.agiv.be/geo-vlaanderen/bodemkaart>

Cultuurhistorisch ensemble

<http://paola.erfgoed.net/sdx/inventaris>

Landschapsatlas

<http://geo-vlaanderen.agiv.be/geo-vlaanderen/landschapsatlas/info/relictzone.asp?struniek=R20019&strstr=R20019>

BIJLAGEN

1. Overzichtskaart⁸

In losse bijlage

2. Omtrek en Oppervlakte van de proefsleuven

Proefsleuf	Omtrek	EH	Oppervlakte	EH
				ha
1	78,10	m	75,65	m ²
2	80,10	m	78,28	m ²
3	44,83	m	45,75	m ²
4	92,38	m	97,13	m ²
5	39,81	m	42	m ²
6	89,83	m	92,63	m ²
7	82,81	m	88,77	m ²
Totaal			520,21	m²

⁸ Opgemeten door landmeter F. Van Overmeiren, Teccon.

